

ONLINE CONGRES – VERSLAVINGSPROBLEMATIEK

25 maart 2021

Ondanks het feit dat er steeds meer wetenschappelijke kennis beschikbaar is over verslavingsproblematiek, levert de begeleiding en behandeling van verslaafde mensen nog steeds veel problemen op.

Daarbij is het een gegeven dat verslaving vaak samenhangt met andere psychiatrische aandoeningen, waardoor de noodzaak ontstaat om verslavingsproblematiek integraal te koppelen aan psychiatrische comorbiditeit. Mensen met een verslaving laten zich echter niet altijd behandelen. Hulpverleners staan dan voor een dilemma: hoe, wanneer en tot waar grijp je in? Er is helaas geen nationaal geïmplementeerde richtlijn die zo'n beslissing ondersteunt.

Dit vormt de aanleiding om ook in 2021 verslavingsproblematiek weer vanuit verschillende invalshoeken te benaderen.

Welke kennis is van belang en wat zijn de kansen en bedreigingen in de begeleiding en behandeling van verslavingsproblematiek? Wat zijn neurobiologische mechanismen die bijdragen aan (de ontwikkeling van) verslaving? Welke effectieve behandelstrategieën zijn beschikbaar en hoe het gesprek aan te gaan? Hoe vindt de begeleiding van kinderen van verslaafde ouders plaats? En hoe om te gaan met gameverslaving?

Deze en andere vragen passeren de revue tijdens deze vierde editie van het jaarlijks congres Verslavingsproblematiek, dat dit jaar online plaatsvindt.

Doelgroep

Het congres over verslavingsproblematiek is gericht op alle hbo- en academisch opgeleide hulpverleners die werken met jonge mensen met (een risico op) verslavingsproblematiek.

Leerdoelen

- De overlap tussen verslaving en psychiatrische comorbiditeit
- Genetische kwetsbaarheid en neurobiologische mechanismen
- Praktische aspecten die een rol spelen bij de behandeling van mensen met een verslaving
- Somatische- en psychosociale risico's van middelengebruik bij mensen met een licht verstandelijke beperking
- Signalering van een middelenprobleem gevolgd door een individuele persoonsgerichte aanpak

- Herkenning en bespreekbaar maken van (beginnende) verslavingsproblematiek bij jongeren met een LVB
- Begeleiding van kinderen van verslaafde ouders
- Hoe om te gaan met (beginnende) gameverslaving

Programma

Prof. Dr. Arnt Schellekens - Verslaafd of psychiatrie?

Dr. Els Noorlander - Praktische aspecten van verslavingsbehandeling

Dr. Joanneke van der Nagel - Somatische- en psychosociale risico's van middelengebruik bij LVB

Dr. Tibor Brunt - Signalering en gespreksvoering bij problematisch middelengebruik

Drs. Saskia van Horsen - Herkenning en bespreekbaar maken van (beginnende) verslavingsproblematiek bij jongeren met een LVB

Drs. Nel Petilon - Begeleiding van kinderen van verslaafde ouders

André Parren - Gameverslaving: wat het (niet) is

Dr. Guido van de Luitgaarden - Moderator

Sprekers

Prof. Dr. Arnt Schellekens

Bijdrage: Verslaafd of psychiatrie?

Arnt Schellekens is psychiater en promoveerde op genetica van alcoholverslaving. Binnen Radboudumc en Donders Instituut heeft hij zorg voor patiënten met verslavingsproblematiek en verslavingsonderzoek gecombineerd. Hij geeft daarbij leiding aan het Nijmegen Institute for Scientist Practitioners in Addiction (NISPA). Zijn onderzoek richt zich op vertaling van wetenschap naar praktijk. Daarbij heeft psychiatrische comorbiditeit zijn bijzondere interesse. Per 2020 is hij benoemd als hoogleraar psychiatrie en verslaving teneinde zijn onderzoekslijn verder door te kunnen ontwikkelen.

Verslaving gaat vaak gepaard met andere psychiatrische aandoeningen. In de praktijk kan het lastig zijn voor deze patiënten passende zorg te organiseren, omdat zij tussen de wal en het schip van de verslavingszorg en de psychiatrie vallen. Dit kunstmatige onderscheid tussen verslaving en andere psychiatrische aandoeningen is echter vanuit de neurobiologie en genetisch onderzoek niet houdbaar. Er is grote overlap in genetische kwetsbaarheid en neurobiologische mechanismen die een rol spelen bij verslaving en andere psychiatrische stoornissen. Het lijkt dan ook veel logischer om psychiatrische comorbiditeit bij mensen die kampen met verslavingsproblematiek integraal te bekijken. In deze presentatie wordt aan de hand van een aantal voorbeelden de overlap tussen verslaving en psychiatrische comorbiditeit inzichtelijk gemaakt.

Drs. Els Noorlander

Bijdrage: Praktische aspecten van verslavingsbehandeling

Els Noorlander is psychiater en psychotherapeut en is werkzaam in meerdere vormen van de verslavingshulpverlening: klinisch, ambulante en justitieel.

Ondanks het feit dat er steeds meer wetenschappelijke kennis beschikbaar is over verslavingsbehandeling, levert het gedrag van verslaafde patiënten in behandeling nog steeds veel problemen op. Els Noorlander gaat in deze bijdrage in op de vraag hoe dit gedrag te begrijpen en hoe er mee om te gaan.

Dr. Joanneke van der Nagel

Bijdrage: Somatische- en psychosociale risico's

Joanneke van der Nagel is psychiater en opleider bij Tactus verslavingszorg en consulent bij Aveleijn. Zij is gespecialiseerd in onderzoek en zorg voor mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) met middelenproblematiek. Binnen Tactus leidt ze het Centrum Verslaving & Licht Verstandelijke Beperking (LVB), waarbinnen zorg en behandeling, onderzoek, onderwijs en methodiekontwikkeling geïntegreerd worden uitgevoerd. Joanneke promoveerde op een proefschrift over de epidemiologie van LVB en verslaving. Daarnaast is ze (co) auteur van een handboek over, en een aantal methodieken voor screening, behandeling en ketenzorg voor mensen met een LVB en verslaving. In de bijdrage onder leiding van Joanneke van der Nagel staan de somatische- en psychosociale risico's van middelengebruik bij mensen met een licht verstandelijke beperking centraal. Hierbij gaat zij ook in op het fenomeen dubbeldiagnose binnen de doelgroep en passende interventies die hun effectief bewezen hebben.

Dr. Tibor Brunt

Bijdrage: Signalering en gespreksvoering bij problematisch middelengebruik

Tibor Brunt heeft een biomedische achtergrond en studeerde aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Daarna heeft hij onder meer gewerkt aan de UvA als docent en later als onderzoeker bij de afdeling Criminologie. In 2005 is hij als wetenschappelijk medewerker begonnen bij het Trimbos instituut op het gebied van drugs en verslaving. In 2009 is Tibor een promotietraject gestart bij Wim van den Brink bij de afdeling Psychiatrie aan het Academisch Medisch Centrum van de UvA. Dit traject heeft hij na drie jaar succesvol afgerond en in 2012 heeft hij de doctorsgraad verkregen binnen de Geneeskunde. Vanaf 2008 heeft hij talloze publicaties geschreven binnen de domeinen verslaving, druggebruik en drugsmisbruik met de focus op psychofarmacologische effecten. Hij heeft ook een certificaat als psychofarmacoloog (2008). Daarnaast heeft Tibor talloze lezingen verzorgd als keynote spreker en nascholingen voor onder meer artsen, verpleegkundigen, ambulancepersoneel en GGZ professionals. Hij heeft meerdere hoofdstukken in medische handboeken op zijn naam staan en geaccrediteerde nascholingen, zowel mondeling als schriftelijk. Iedere (jong)volwassene heeft wel enige ervaring met het gebruik van middelen, zelf of bij anderen. Om te beginnen is het gebruik van alcohol in onze cultuur verankerd, ter ontspanning en bij het eten. Daarnaast vormt roken ook nog steeds een factor in het publieke domein. Andere middelen, zoals cocaïne en MDMA (ecstasy), zijn ook in bepaalde contexten redelijk gangbaar, zoals op feestjes of festivals. Middelengebruik bestaat al bijna even lang als de mensheid zelf en is op zichzelf niet meteen schadelijk. Het kan in enkele gevallen echter wel tot problemen leiden, zodra controle over het gebruik wegvalt (verslaving of probleemgebruik). Vaak merken vrienden en familie dit het eerst, maar in latere instantie ook professionals bij de GGZ of de Verslavingszorg. Het is daarom goed om te weten welke signalen kunnen wijzen op een middelenprobleem en hoe je dit kunt aanpakken bij de persoon in kwestie. De zienswijze hierop heeft zich al decennialang sterk ontwikkeld: van een bestraffende en repressieve houding tot een meer individuele en persoonsgerichte aanpak, waarbij respect voor ieder individu voorop staat en in ieder proces verder wordt betrokken als leidend.

Drs. Saskia van Horsen

Bijdrage: Verslavingsproblematiek en LVB

Saskia van Horsen is senior gedragswetenschapper, orthopedagoog- generalist bij Tactus Verslavingszorg. Daarnaast is zij opgeleid tot EMDR Europe practitioner. Mensen met een lichtverstandelijke beperking (LVB) zijn vatbaarder voor middelenafhankelijkheid en de consequenties van een verslaving zijn ook nog eens heviger. Onderzoek wees uit dat er veel meer mensen zijn dan verwacht met een LVB en verslaving. Deze doelgroep heeft doorgaans veel moeite met verbale informatie en legt moeilijk verbanden waardoor bijvoorbeeld zelfreflectie en ook generalisatie naar het dagelijks leven lastig is. Ook zien we dat mensen met een verstandelijke beperking sneller vermoeid raken. Hierdoor blijken reguliere interventies vaak te moeilijk. Saskia van Horsen legt in deze presentatie de focus op herkenning en bespreekbaar maken van (beginnende) verslavingsproblematiek bij jongeren met een LVB.

Drs. Nel Petilon

Bijdrage: Begeleiding van kinderen van verslaafde ouders

Nel Petilon is orthopedagoog en werkzaam bij GGNet in Apeldoorn en omstreken. Daarnaast maakt zij deel uit van het Landelijk Platform KOPP/KVO.

Nel Petilon gaat in op de verschillende risico- en beschermende factoren die een rol kunnen spelen in het leven van een kind met verslaafde en/of psychisch zieke ouders. Wat werkt bevorderend bij de ontwikkeling van een kind tot een gezonde volwassene en hoe kan een goede ouder-kind interactie ondersteund worden? Deze vragen staan centraal in haar bijdrage waarbij Nel ervaringen uit haar eigen praktijk zal gebruiken bij de behandeling van dit onderwerp.

André Parren

Bijdrage: Gameverslaving: wat het (niet) is

André is pedagoog en ervaringsdeskundige op het gebied van gamen. Door zijn jarenlange ervaring in het werken met gamers, opvoeders, hulpverleners en scholen, leerde hij dat er vaak een grote kloof bestaat tussen beide groepen op het gebied van gamen en alles wat daar mee te maken heeft. André is van mening dat door een gebrek aan kennis adequate opvoeding en begeleiding veelal uitblijft. Als professional is André meer dan 20 jaar actief in het sociale werkveld, waarbij hij veel ervaring heeft opgedaan in het werken met verschillende doelgroepen en professionals.

Iemand met een gameverslaving heeft weinig of zelfs géén controle meer over zijn speelgedrag. André Parren legt uit op welke wijze gamen ten koste kan gaan van het normale leven thuis, op school, op het werk of van sociale contacten. Hoe kun je hier adequaat op reageren vanuit de rol van hulpverlener of leerkracht? En indien er behandeling nodig is, hoe vindt deze dan plaats?

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guido van de Luitgaarden is opgeleid als sociaal-pedagogisch hulpverlener en werkte in die hoedanigheid onder meer in het sociaal-cultureel werk. Hij was gedurende 16 jaar als senior onderzoeker en docent werkzaam bij Zuyd Hogeschool, lectoraat Sociale Integratie. Guido promoveerde aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming bij vermoedens van kindermishandeling. Sinds 2006 is hij verbonden aan het Euregioonaal Congresburo en het Centrum voor Educatie en Supervisie. Daarnaast is hij

echtgenoot en (pleeg)vader. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van het Steunpunt Mantelzorg Zuid.